

PO ŠLEHY ŽÍNÍ OŽILY

prarytmy tvoření
to jimi plodnost spěje v plod
zatímco rozvířila prach
vzpomínka na pomník
na sochu ze vzduchu
již kdysi zevnitř obydlel
a zvenku opevňoval
první kolující prach
prach mladší pučí v klenbách
opukové pevniny
pod varem hřívý
na groších kůže pěna mlhovin
a kopyta klisny v obyvatelném
těle ze vzduchu
ta chvějí tím tělem
a žijí tím tělem
zpodobí pnutí a tepy
prvního plození
v lopotném potném puzení
v ozvěnách kůže pod kůží
tvrdými rytmy břicha vkovaných
do světél věčných sněhů
jež padlé znovu udusává
křeč jako předzvěst těla
deroucí se do věku
do věku jako z nitra bubnů
poselství neurčená přesličkám
rozhrnující ale clonu pňů
tak vystřelují hrstky
rytmovaných par
jež vstřícnou sochu dotváří
jak luna zem
a nezrozeným stenem
kůži přepaží
a pláň

když na pláni plození patřila noc
a rození tam patří den
na pláni na níž dosvědčí
věčný sníh zmar i zrod
a v jejich střídě
svoji neúčast
tvoření také zde
bralo si z noci jas
však stvoření jej vrhá zpátky
vysoko nad noc
jak bubnů dutý zvuk
jenž tělo ze vzduchu
a stejně i prach byvších těl
obešel
a jimi zněl
jako když na sníh padá sníh
jako když z prachu vstává prach
tak obstoupila věčnost
spánek řídkých těl
a stromy z mlhovin
a trupy z par
pod tíhou ticha houstnou v tvar
v němž povstává
prach proti prachu
tvarem probuzeny v krev

Petr Kabeš, ze sbírky Obyvatelná těla,
Nakladatelství Libereckých tiskáren, Liberec 1991,
ilustrace a typografie Josef Procházka

<http://www.sca-art.cz/agenturagh>

Geofyzikální ústav AV ČR
Agentura Galerie H

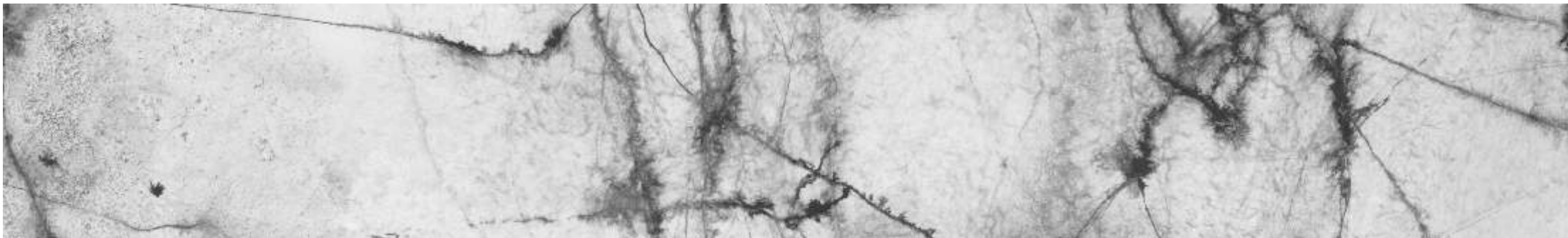
Vás srdečně zvou
na čtvrtou výstavu cyklu
Setkávání

Josef Procházka
Kresby

zahájení 5.3. 2003 v 16 hodin
5.března 2003 - 5.května 2003
otevřeno po-pá 8.00-16.00 hodin

Boční II, 140 00 Praha 4-Spořilov
tel.02/67103345, www.ig.cas.cz

Josef Procházka: Kresby

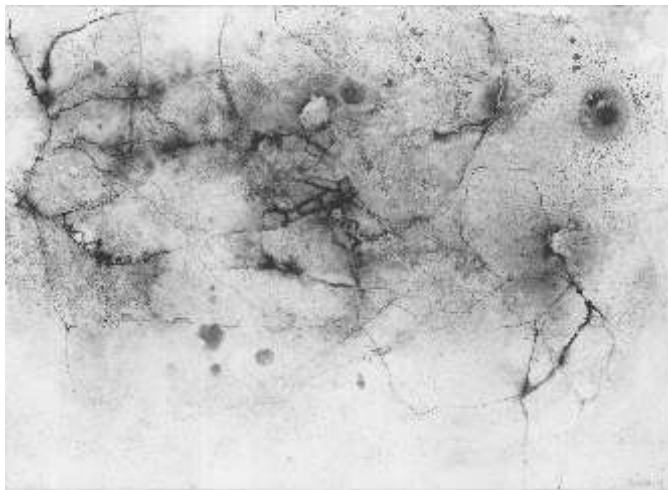
Arthur Rimbaud: „Už se opět našla./ Co? Věčnost./ Jsou to moře, zašlá/ se sluncem.“

Josef Procházka (1935) soustavně kreslí od šedesátých let. Lidské postavy v té době nevykresluje přesnou linkou, tvary a objemy vymezuje opakovanými, volně vedenými liniemi, jako kdyby podobu člověka teprve hledal. To, co chce sdělit, je tedy už tehdy někde mezi.

Později skládá kresby ze dvou částí. Před geometrickou kulisou trojrozměrného pozadí rozehrává dramatický děj. Hmota valících se těl se podobá přívalové vlně, hnětenému těstu. Spojení gestického výrazu a konstrukce překvapuje. Konstruktivisté postupují promyšleně, logicky; Josef Procházka zdůrazňuje, že tvoří intuitivně. První otázka tedy zní: Jsou konstruktivistická díla abstraktní nebo jsou také zobrazující? Možná zobrazující. Vždyť přece zviditelňují něco konkrétního, nějaké přírodní zákonitosti, matematické vztahy nebo jiná pravidla.

Postavy z Procházkových kreseb postupně mizí, neklid zůstává. Realistická zpodobení se proměnila v roje a klubka čar kmitajících kolem neuchopitelných center, zdá se, že kresby už nic konkrétního nezobrazují, působí stále více hermeticky, nepřístupně. Existuje nebo neexistuje abstraktní umění?

Vstup do Procházkova umění je kupodivu snadný. Stačí důvěra, nepředpojatost. Kreslí totiž věci, které jakoby už odněkud známe, na které si najednou dokážeme rozvzpomenout. Dozvědět se můžeme jenom to, co vlastně už jakoby víme, rozpoznat, co jsme už kdysi viděli, co nám dovolí naše zkušenosti. Jak to tedy je s Procházkovými kresbami, které déle než dvacet let nic konkrétního nezobrazují? Jsou svébytnou skutečností, sobě-stačné. Jsou cestou i popisem této cesty, průzkumem neznámé oblasti i zmapováním prozkoumaného území, pohybem i jeho záznamem. Intuitivní tvorba má totiž také své danosti, platná (třebaže

Josef Procházka: Bez názvu, 1999, kresba tužkou a tuší, 450x620mm

nevyslovená) pravidla. Procházkovy kreslířské dílo má svoji logiku. Nové kresby jsou potomky starších, všechny dál nesou geny prvotních figurálních námětů. Většinou mají významový střed, ohnisko zrození, počátek, ze kterého se vše odvíjí. Když je ohnisko víc, začínají spolu komunikovat, společně se podílet na tvarování kompozice. Ze síťoviny černobílých čar a barevných skvrn se ale občas vynoří nezamýšlené a netušené figurální prvky. Zjeví se jako přelud, a vzápětí zmizí. Procházkovy kresby jsou hmatné (budí haptické pocity), smyslné, senzační = vzrušující. V posledních pracích se objevují osamocené prvky připomínající detaily těla, symboly základní prasíly plodnosti a plodivosti. Ostrý předěl mezi figurálními a nezobrazujícími kresbami není. Záznamy okamžitých situací, stavů a otřesů byly už součástí starých figurálních kreseb. Druhá otázka: Existuje hranice mezi živým a neživým?

Procházkovy kresby nejsou na papíře jenom tak na povrchu nakreslené, tvoří s ním jednotu. Papír pro něho už dávno nemá dva rozměry, linky a barvy se do hmoty papíru vpíjejí, vtlačují a vřezávají, propadají, ztrácejí se a opět vynořují. Když je chce zrušit nebo opravit, vyškrábat či vygumovat, neobejde se to bez poranění. Podobají se tkáni plné nervových cestiček a citlivých vyústění. Během kreslení (kresba na provlhčených a vypnutých papírech je limitovaná časem) se Josef Procházka dostává do stavu zvláštního vytržení. Kresba je pro něho prostředkem poznávání světa, způsobem meditace.

Čistě figurální nebo krajinné téma sotva může navozovat přírodovědné analogie, nezobrazující forma většinou ano. Procházkovy kresby připomínají některé přírodní pochody a události. Nemá smysl říkat jaké, a omezovat tak nastavení výstavy. Promítly se do nich silné pocity a tušení, podvědomé pochody, nezformulované myšlenky, nejasné představy. Je v nich víc, to je ale obecná vlastnost umění. Prostřednictvím diváka se totiž naplňují novým obsahem. Mají omezené rozměry, ale jsou součástí vyšší struktury, výsekem z nekonečné roviny rozprostřené na všechny strany.

Procházkův přijímač je citlivý, naladěný na jednu vlnovou délku. Všechny kresby mají podobný rytmus a melodii, stejnou krevní skupinu. Na začátku to byla těla, teď spíš záblesky a zajiskření, energetické cestičky, provazy a řetězce informací.

Než začne Josef Procházka kreslit, oblepí navlhčený papír lepící páskou, hnědými mantinely však zápas nekončí. Se stejnou vytrvalostí a posedlostí pokračuje na dalších a dalších hříštích.

Josef Procházka totiž kreslí proto, že kreslit musí.

Jiří Hůla

